

International

Journal of Human Sciences

ISSN:2458-9489

Volume 14 Issue 4 Year: 2017

The family characteristics of juvenile delinquency in Turkey¹

Türkiye' de suça sürüklenen çocukların aile özellikleri

Derya Kayma Güneş²
Rıza Gökler³

Abstract

In this study, it is aimed to examine the family characteristics of juvenile driven into crime in Turkey. For this purpose, literature information focusing on juvenile delinquency has been examined and the importance of family in juvenile delinquency has been assessed. In the study, the research results about the subject were compared. Familial factors influencing the juvenile delinquency are discussed with crowded family, deterioration of integrity, socioeconomic and cultural level, family crime and child neglect/abuse, family relations.

Keywords: Juvenile Delinquency; Juvenile Driven into Crime; The Importance of Family.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

Giriş

Bir çok çalışma alanının ilgi alanına giren çocuk kavramını tanımlamak oldukça zordur. Günümüzde kabul gören uluslararası sözleşmelerdeki çocuk tanımlarına bakıldığında çocukluk döneminin 18 yaşına kadar kabul gördüğü, bu yaş grubundaki bireylerin de çocuk olarak tanımlandığı görülmektedir. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi (1995)' nin 1. maddesinde de benzer bir tanımlama bulunmaktadır; on sekiz yaşına kadar her insan çocuk

Özet

Bu çalışmada Türkiye'de suça sürüklenen çocukların aile özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda çocuk suçluluğunu odak alan literatür bilgisi incelenmiş ve çocukların suça sürüklenmesinde ailenin önemi değerlendirilmiştir. Çalışmada, konu ile ilgili yapılmış olan araştırma sonuçları karşılaştırılmıştır. Çocukların suça sürüklenmesinde etkili olan ailesel faktörler ailenin kalabalık olması, bütünlüğünün bozulması, sosyoekonomik ve kültürel düzeyi, ailede suç olgusu ve çocuk ihmal/istismarı, aile içi ilişkiler başlıkları ile ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Suçluluğu; Suça Sürüklenen Çocuk; Ailenin Önemi.

¹ Bu çalışma "Ergenlerin bazı kişilik ve aile özelliklerinin suç davranışına etkisi" adlı doktora tez çalışmasına katılan katılımcıların verileri kullanılmadan oluşturulmuştur.

² Ph.D. Student, Yıldırım Beyazıt University, Graduate School of Health Sciences Clinical Oriented Social Work, deryakayma@gmail.com

³Assoc. Dr., Yıldırım Beyazıt University, Health Sciences Faculty, Social Work Department, rizagokler@gmail.com

sayılmaktadır. Ulusal mevzuatta ise; son yıllarda çocuklara yönelik yapılan en son düzenleme olan Çocuk Koruma Kanunu (2005)' nun 3/1-a maddesine göre ise çocuk “Daha erken yaşta ergin olsa bile on sekiz yaşını doldurmamış kişi” olarak tanımlanmıştır. Gelişim psikolojisine göre ise çocukluk dönemi bilişsel, fiziksel, cinsel, sosyal ve duygusal gelişim dönemi özelliklerine göre farklı gruplandırılmaktadır. Buna göre; 12 yaş öncesini çocukluk dönemi, 12-18 yaş arasını ergenlik, 18 yaş sonrasını genç yetişkinlik ve yetişkinlik dönemi olarak ele alınmaktadır (Gander ve Gardiner, 1993; Santrock, 2011). Her iki disiplinin çocuk ve çocukluk tanımlarına bakıldığında gelişim psikolojisinde ergenlik olarak alınan dönemin ulusal ve uluslararası hukuk sisteminde çocukluk olarak ele alındığı, bu dönemdeki bireylerin gelişim psikolojisinde ergen, hukuk sisteminde ise çocuk olarak tanımlandığı görülmektedir. Gelişim psikolojisinde ergenlik döneminin çocukluktan ayrılmasının temel nedeni bu dönemde hızlı bir şekilde fiziksel, duygusal, sosyal ve bilişsel değişimlerin yaşanmasıdır. Birçok gelişim alanında yaşanan bu hızlı değişim yeni uyum sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Bu nedenle ergenlik dönemindeki gençler riskli davranışlara daha fazla yönelebilmekte ve bu riskli davranışların olumsuz sonuçlarına daha fazla maruz kalmaktadır. Ergenlik döneminde görülen riskli davranışlardan biri de suç davranışıdır.

Amerika ve Avrupa' da 18. ve 19. yy'dan sonra ilgilenilmeye başlayan ergen suçluluğu kavramı 1899 yılında Chicago'daki ilk genç suçluluğu yasası ile gelişmiştir (Shoemaker, 2005). Batı yazınında “Juvenile Delinquency” terimiyle açıklanan ve tam karşılığı “reşit olmayanın suçluluğu” olarak çevrilen çocuk/ergen suçluluğu kavramı, hem çocukluk hem de ergenlik dönemini içine almaktadır, Türkiye’de de bu kavram sosyal bilimlerde “çocuk suçluluğu” olarak tanımlanmaktadır (Polat, 2002).

Çocuk suçluluğu, İçli (2007)'ye göre hukuki anlamda çocuğun sosyal uyumsuzluğunun bir ifadesi veya çocuğun sapmış davranışlarının yasal müdahaleye ihtiyaç duyması; Akyüz (2000)'e göre ise çocuk suçluluğu çocuğun ceza kanunlarıncı suç sayılan bir fiili işlemesi sonucunda yargı organlarının önüne getirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Her iki tanımlamada da çocuk suçluluğunun hukuki boyutuna vurgu yapılmıştır.

Ülkemizde çocuk suçluluğunun durumu incelendiğinde son beş yıllık dönemde güvenlik birimine suçta sürüklenme ile gelen veya getirilen çocuk sayısında belirgin bir artışın bulunduğu görülmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TUIK, 2016) verilerine göre; 2010 yılında güvenlik birimlerinde getirilen suçta sürüklenen çocuk sayısı 83.393 iken, 2014 senesinde bu sayı 117.486'ya, 2015 senesinde 118.245'e yükselmiştir. En son veri olan 2016 senesinde ise sayının 108.675'e düşmüştür. Son iki yıllık verinin cinsiyet dağılımlarına bakıldığında ise 2015 senesinde güvenlik birimine getirilen suçta sürüklenen çocukların 101.097'si erkek, 17.148'i kız; 2016 senesinde de 91.699'u erkek 16.976'sı ise kız çocuğudur. Çocuk suçluluğuna yönelik bu resmi veriler suç nedeniyle adli birimlerde bulunan çocukların popülasyonunun arttığını, ayrıca kız çocuklarının suçta sürüklenme sayısında da artışın olduğunu göstermektedir. Ancak bu verilerin çocuk suçluluğu alanında sadece buz dağının görünen kısmını oluşturduğu da unutulmamalıdır. Resmi veriler ile birlikte, buz dağının görünmeyen kısmı da düşünüldüğünde çocuk suçluluğundaki artış çocuk suçluluğuna yönelik önleyici ve müdahale edici hizmetlerin geliştirilmesini, bu nedenle çocuk suçluluğunun nedenlerinin daha fazla araştırılması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Çocukluk döneminde ortaya çıkan suç davranışına yönelik etkili müdahaleler, yetişkinlik döneminde tekrarlanma olasılığı bulunan suç davranışının önüne geçebilme niteliği taşımaktadır. Bu sebeple, çocukluk ve gençlik dönemlerinde ortaya çıkan suç davranışının nedenlerinin bilinmesi hem önleyici tedbirler alınması hem de etkili müdahaleler yapılması bakımından oldukça önemlidir. Çocukların yaşam alanında suçta sürüklenmelerine neden olabilecek pek çok risk faktörü bulunmaktadır. Suçlulukta etkili olduğu düşünülen bu çok sayıda faktörün etkisiyle, çocukların doğrudan suç davranışına yönelebileceği tam olarak söylenemese de çocuğun suçta sürüklenmesine neden olabilecek risk etmenlerine karşı savunmasız duruma gelmesine zemin hazırlamaktadır. Temel ve Aksoy (2005) çocuk suçluluğunun nedenlerini bireysel ve çevresel olarak iki grupta toplanabileceğini belirtmektedir. Bireysel nedenler çocuk odaklı olup, çevresel nedenler aile, okul, akran, toplum gibi etkenlerden oluşmaktadır. Baykara Acar (2009) ise çocuğu suçta yönelten

nedenleri mikro, mezzo ve makro boyutta ele alarak; çocuk ve ailesinden kaynaklı nedenleri mikro; okul, akran çalışma yaşamı ve boş zamanların değerlendirilmesini mezzo boyutta; yaşanan ülkenin sosyal ve ekonomik politikaları, göç, sosyal ve kültürel yapı, medya , sosyal refah sistemi ve adalet sistemini makro boyutta ele almıştır. Çocukların suça sürüklenme nedenlerini açıklayan bu farklı gruplamaların ortak paydası çocuğun hem bir birey hem de içinde bulunduğu sistemler ve bu sistemler arasındaki etkileşime göre değerlendirilmesi gerçeğidir. Ancak, bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilmesi gereken çocuk suçluluğunun nedenleri bu araştırma kapsamında sadece ailesel özellikler ile sınırlandırılmıştır. Bu nedenle aile odaklı olan bu çalışmada ergenlerin suç davranışı mikro boyutta incelenmiştir. Öncelikli olarak ergenlerin suç davranışında ailenin önemi değerlendirilmiş daha sonra ergenlerin suç davranışında etki olan ailesel faktörler incelenmiştir.

Çocuk suçluluğunda ailenin önemi

Çocuk suçluluğu ile aile arasındaki ilişki suçluluk alanı ile ilgilenen disiplinler tarafından kabul görmektedir. Özellikle 1990'lı yıllardan itibaren gelişimsel kriminolojinin çalışmaları ile çeşitli ailesel faktörlerin ve ebeveyn uygulamalarının çocuk suçluluğunun oluşumunda en önemli etken olduğu vurgulanmıştır (Hoeve ve ark., 2008). Ailede ebeveynlerin sahip olduğu özellikler çocuğun ilk sosyal deneyimlerinin oluşması ve kişiliğinin gelişmesi için önemli bir rol oynamaktadır. Aile içinde ebeveynin çocuğa karşı olumsuz tutumu, yeterli değeri vermemesi, sağlıklı iletişim, çatışmalar, şiddet, madde kullanımı, yetersiz denetim, suçlu bireyin bulunması gibi bir çok etken çocuğun gelişimini olumsuz etkilemekte ve çocuğun suça sürüklenmesini kolaylaştırmaktadır (Semerci, 2011). Bütünlüğünü bozan bir aile ya da ailede iletişimsizlik çocuğun hatalı sosyalleşmesine neden olabilir (Aktaş, 2011). Suça sürüklenme nedenlerinden biri de hatalı sosyalleşmedir (Uluğtekin, 1991). Bu nedenle ebeveynlerin değerlendirilmesi, yetersizliklerin belirlenmesi hem çocuğun yüksek yararı için hem de suçun engellenmesi için çok önemlidir (Semerci, 2011). Yapılan araştırmalar çocuk suçluluğunun büyük bir bölümünün ebeveyn sevgisi ve bakımının olmadığı ailelerden geldiğini göstermektedir (Okorodudu, 2010).

Çocuk suçluluğunun önlenmesine yönelik Uluslararası sözleşmelerde ailenin önemi vurgulanmaktadır. Uluslar arası sözleşmelerden biri olan Riyad İlkeleri çocuk suçluluğunun önlenmesi için geçerli ve uygulanabilir ilkeleri en kapsamlı bir şekilde ortaya koymaktadır. Riyad İlkeleri'nde çocuğun sosyalleşme sürecinde aileye vurgu yapılmış ve çocuk suçluluğunun önlenmesinde ailenin gereksinimlerinin karşılanmasının (11. Madde), aile bütünlüğünün korunmasının (12. Madde), istikrarlı ve huzurlu aile ortamının sağlanmasının (13. Madde) önemine yer verilmiştir.

Yelken (2011) suç davranışının önlenmesinde suç öncesi, suçun işlenmesi süreci ve suç sonrası çalışmalarının önemli olduğunu vurgulamaktadır. Suçun işlenmesi sürecinde daha çok adli çalışmaların, suç sonrası süreçte ise rehabilitasyona yönelik çalışmaların etkili olduğu ancak her iki süreçteki çalışmada da suç davranışının sergilenmiş olması nedeniyle suç davranışının engellenemeyeceği belirtilerek suç öncesi çalışmaların daha önemli olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle suç öncesi süreçlere daha fazla dikkat edilmesi ve toplumsal refah ve bireylerin sağlıklı gelişimlerinin desteklenmesinin gerekli olduğu vurgulayarak çocukluk dönemindeki ilk toplumsallaşma kurumu olan ailenin önemine dikkat çekmiştir.

Çocuk suçluluğunda etkili olan ailesel faktörler

Ailelerin değerlendirilmesi, ailenin işlevselliğini yerine getirmede yaşadığı sorunların belirlenmesi, aileye yönelik müdahale edici ve güçlendirici hizmetlerin oluşturulması ve gerektiğinde çocukların ailesi ve çevresi dışında güvenli bir ortamda büyümesinin sağlanması suçun engellenmesi açısından önemlidir (Semerci, 2011). Bu nedenle ergenlerin suç davranışını inceleyen yurt içinde ve yurt dışında bir çok araştırma yapılmıştır. Bu çalışmada, yapılan bu araştırmalar Türkiye ile sınırlı tutularak araştırma sonuçları incelenmiş ve suça sürüklenen ergenlerin aile özellikleri değerlendirilmiştir. Türkiye'de 1923-2015 yılları arasında yapılan bu araştırmalar toplamda 385 makale, 170 tez ve 114 kitabı kapsayarak yayınlanmıştır (Yaman ve Acar, 2016). Bir çok farklı

disiplinin ele aldığı araştırmalarda ergenlerin suçta sürüklenmesinde hem bireysel hem çevresel nedenler mikro, mezzo ve makro boyutta ele alınarak farklı değişkenler ile suç davranışı arasındaki ilişki ve etki incelenmeye çalışılmıştır.

Semerci (2011) çocukların suçta sürüklenmesinde aileye ilişkin bazı özelliklerin öne çıktığını belirtmektedir. Ailenin birliktelik ve dağınık olması, sosyoekonomik ve kültürel düzeyi, çocuğun ilk sosyal deneyimini oluşturmada ve çocuğun kişiliğinin gelişmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Ebeveynlerin çocuklara yönelik tutumları, çocuğa verilen değer, aile içi şiddet ve madde kullanımı, ailede suçlu bireylerin bulunması gibi faktörler çocuk üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır. Ailenin çocuk üzerinde kontrolünü kaybetmesi çocuğun suç risklerine daha fazla yönelmesine neden olmaktadır. Hablemitoğlu (2011) da suç davranışında etkili olan benzer ailesel faktörlere değinmektedir. Buna göre ekonomik güçlük, boşanma sonrası dağılma tehlikesi geçirmesi veya kayıpların yaşanması, aile içi şiddet, kalabalık aileler, yetersiz aile denetimi, zayıf aile bağları, ailede suç eğilimli modellerin bulunması gibi ailesel faktörlerin bulunması durumunda çocuklar suçta sürüklenmektedir. Temel ve Bayraktar (2009)'ın da belirttiği gibi, suçluluk üzerine yapılan araştırmalarda suçta sürüklenen ergenlerin aile özelliklerinden aile büyüklüğünün, parçalanmasının, gelir ve eğitim durumunun, ailenin çocuğu ihmal ve istismar etmesinin ve aile içi ilişkilerin ön plana çıktığı görülmüştür.

Ailenin kalabalık olması

Ailenin kalabalık olması aile yapısından ziyade ebeveynler dışında bulunan çocuk sayısı ile ilgilidir, kısacası çok çocukluluktur. Ergenlerin suçta sürüklenmesindeki en önemli ailesel faktörler arasında çok çocuklu aile yapısı karşımıza çıkmaktadır. Çocuk sayısının artması ile ailede çocuklara sunulan sosyal, duygusal ve ekonomik imkanlar azalmakta özellikle ebeveyn ilgi ve desteği azalmaktadır. Bunun sonucu olarak çocuğun gelişimi ve gözetimi ebeveynler tarafından daha kısıtlı yapılabilmektedir. Çocuğun ihtiyaçlarının yeterli düzeyde karşılanamaması sonucunda da çocuk suç davranışına sürüklenmesine neden olan riskler ile daha fazla karşı karşıya kalabilmektedir. Temel ve Bayraktar (2009) ailede çok çocukluluğun bir yandan çocuklara ayrılan zamanın azalmasına neden olduğunu diğer yandan çocuklarla sağlıklı iletişim kurulması hususunda güçlük yarattığını belirtmektedir. Yurt dışında yapılan araştırmalar da çok çocuklu aile yapısı ile suç ilişkisini ortaya koymaktadır. West (1973) yapmış olduğu araştırmalarda dört ve daha fazla kardeşten oluşan ailelerde suç oranının önemli bir seviyede arttığı bulgusuna ulaşmıştır (Yavuzer, 1981).

Güral (2009)'ın Erzurum İli'nde Çocuk Şubeye suç nedeniyle sevki yapılan 230 çocuk ile ilgili yaptığı araştırmada çocukların % 61'inin 5 veya üzeri sayıda kardeşe sahip olduğu, %19.1'inin 4 kardeşi bulunduğu, %11.3'ünün 3, %7.4'ünün 2, %1.7'sinin ise tek kardeşi olduğu belirlenmiştir. Yapılan çalışmada tek çocuklu vakaya rastlanmamıştır. Benzer bir çalışma da Erdoğan (2011) 'ın çalışmasında bulunmuştur. Bu araştırma sonucuna göre çocukların % 38' inin 5 ve üzeri kardeş sayısına sahip olduğu, % 14'ünün 4 kardeş, % 20' sinin 3 kardeş, % 8'inin 2 kardeş, % 8'inin tek kardeşli olduğu belirlenmiştir. Şahinli (2012)'nin 71 hükümlü çocuk ile yaptığı araştırmada tek çocuklu aileye sahip bireyin bulunmadığı ile birlikte % 35'inin 5, % 21'inin 4, % 31'inin 3, % 13'nün 2 çocuklu aileye sahip olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Hükümlü çocuklar ile yapılan bir diğer araştırmada da çocukların büyük bir bölümünün 3 çocuklu (%19,7) ve 4 çocuklu (%17,9) ailelerden geldiği saptanmıştır (Dinç, 2013). Yakın zamanda yapılan araştırma sonuçları da var olan durumun değişmediğini, suçta sürüklenen çocukların genellikle çocuk çocuklu ailelerden geldiğini göstermektedir. Şengün Afşin tarafından 2017 yılında yapılan araştırmada suçta sürüklenen çocukların büyük bir çoğunluğunun (%87,04) dört ve üstü kardeşe sahip olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Şengül Afşin, 2017).

Aile bütünlüğünün bozulması

Aile bütünlüğünün bozulması, parçalanması ebeveynlerin boşanması, ebeveyn terki veya ayrılığı, ebeveynlerden biri yada ikisinin vefatı ile söz konusu olmaktadır. Aile bütünlüğünün

bozulmasından etkilenen çocuğun yaşam koşullarında psikolojik, sosyal ve ekonomik farklılıklar oluşmaktadır. Yaşanan bu farklılıklar nedeniyle çocuğun zorlanması durumunda davranış sorunları gelişebilmektedir. Ancak çocukla kalan ebeveyn ya da yetişkinlerin çocuğun ihtiyaçlarını karşılama konusunda sağlıklı tutum ve davranış sergilemesi durumunda aile bütünlüğünün bozulmasından dolayı yaşanan olumsuzluklar en aza indirilebilir ve çocuğun sağlıklı gelişimi desteklenebilir. Bu nedenle aile bütünlüğünün bozulmasının öneminden ziyade sonrasında yaşanan süreç daha önemlidir. Ergenlerin suç davranışını araştıran bazı çalışmalarda da aile bütünlüğünün bozulmasının suç davranışı arasında pozitif ilişkinin bulunduğu belirtilmesine rağmen bazı araştırmalar da tam tersi yönde bulgular saptanmıştır. Bunun temel nedenini aile bütünlüğünün bozulması sonrasında çocuğun karşı karşıya kaldığı sosyal destek sisteminin yeterli düzeyde olup olmama durumu açıklamaktadır

Uluğtekin (1991)'in hükümlü çocuklarla ilgili yaptığı araştırma sonuçlarında aile bütünlüğünün bozulması ile suç ilişkisi desteklenmektedir. Araştırma sonucuna göre suça sürüklenen çocukların yaklaşık % 40'ının aile bütünlüğünün bozulduğu, bu çocukların da % 30'unun ebeveyn boşanması yaşadığı belirlenmiştir. Benzer bir araştırma da Çoban (2012) tarafından yapılmış olup sosyoekonomik ve kültürel farklılıkları bulunan beş ildeki çocuk merkezi ve eğitim evlerinde kalan 240 çocuk ile yapılan çalışmada suç davranışı ile aile bütünlüğünün bozulması arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Son yıllarda yapılan araştırmalar ise aile bütünlüğünün bozulması ile suç ilişkisini desteklememektedir. Erdoğan (2011)' in suç nedeniyle yargı sürecinde bulunan ve yargı süreci tamamlanmış 50 çocuk ile ilgili yaptığı çalışmada çocukların % 70' inin ebeveynleri ile birlikte yaşadığını, % 12' sinin ebeveynlerinin boşandığı bulgusuna ulaşılmıştır. Benzer bir çalışma da Kara ve arkadaşları tarafından yapılmış olup suça sürüklenen çocukların büyük bir çoğunluğunun (%97) ebeveynlerinin birlikte olduğu ve ebeveynleri ile birlikte yaşadığı belirlenmiştir (Kara ve ark., 2011). Şahinli (2012) de çalışmasında benzer bir sonuç bularak hükümlü çocukların sadece % 33'ünün ailesinin parçalanmış olduğunu, çocukların çoğunun ebeveynlerinin sağ ve birlikte yaşadığı sonucuna varmıştır. Turan (2012)' in 2005-2009 yıllarında Gaziantep İli'nde çocuk şubeye sevk edilen çocuklara yönelik kayıtları inceleyen bir çalışmada çocukların büyük bir çoğunluğunun kendi ailesi ile birlikte yaşadığı anlaşılmıştır. Benzer bir çalışma da 2013 yılında Dinç tarafından yapılmıştır. Tutuklanma veya hüküm nedeniyle ceza infaz kurumlarında bulunan 173 çocuk ile yapılan bu çalışmada çocukların büyük bir çoğunluğunun (% 86,7) ebeveynlerinin sağ olduğu belirlenmekle birlikte ebeveynleri sağ olan çocukların % 88' inin ebeveyn birlikteliğinin devam ettiği sonucuna ulaşılmıştır (Dinç, 2013). Turceroğlu (2015) ise yapmış olduğu çalışmada aile bütünlüğünün bozulmasının suç davranışı ilişkisinden ziyade mükerrer suç davranışına olan ilişkisini incelemiş ve mükerrer suç davranışı sergileyen çocukların yarıya yakınında (% 44) bozulmuş aile bütünlüğü olgusu belirlenirken tek suç nedeniyle ceza infaz kurumunda bulunan çocukların % 11'inin aile bütünlüğünün bozulduğu bulgusuna ulaşmıştır. Bu bulgu aile bütünlüğünün bozulması ile suç davranışı ilişkisinin zayıf olmasına karşın tekrarlanan suç davranışı ile ilişkisinin olabileceğini düşündürmektedir. Son yıllarda yapılan bir araştırma sonucuna göre de suça sürüklenen çocukların % 98'inin ebeveyn birlikteliğinin devam ettiği ve % 78'inin de çekirdek ailesi ile birlikte yaşadığı belirlenmiştir (Şengül Afşin, 2017).

Ailenin sosyoekonomik ve kültürel seviyesi

Suçta sürüklenen çocuklar ile ilgili yapılan araştırmalarda aile özellikleri incelendiğinde ailelerin daha çok alt sosyoekonomik seviyede olduğu ve ebeveynlerin eğitim düzeylerinin düşük olduğu belirlenmiştir.

Türkiye'de çocuk suçluluğu üzerine yapılmış olan en kapsamlı ilk araştırmalardan biri olan Yavuzer (1981)' in hükümlü çocuklar ile ilgili yaptığı çalışmada çocukların % 69' unun alt sosyoekonomik seviyedeki aileye sahip oldukları belirlenmiştir. 1981 yılından itibaren sosyoekonomik düzey ile suç ilişkisinde belirgin bir farklılaşmanın olmadığı görülmektedir. Son yıllarda yapılan araştırma sonuçlarına bakıldığında; Şahinli (2012)' nin 71 hükümlü çocuk ile yapmış

olduğu çalışmada çocukların % 67' sinin alt sosyoekonomik seviyede bulunduğu ve yoksul ailelerden geldiğini saptanmıştır. Saruç ve Kayma Güneş (2014)' in yapmış olduğu bir diğer araştırmada da 2010 yılında çocuk mahkemesinde yargı sürecinde bulunan 486 ergenin kayıtları incelenmiş ve suç nedeniyle yargı sürecinde bulunan geçlerin % 64' ünün orta, % 29'unun alt, % 7'sinin ise üst sosyoekonomik seviyede bulunduğu belirlenmiştir. Tutuklu ve hükümlü çocuklarla yapılan bir araştırmada da benzer sonuçlar bulunmuş olup çocukların % 59,5' inin açlık, % 95' inin ise yoksulluk sınırının altında bir yaşantısının olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyoekonomik durum ile suç davranışı arasındaki ilişki mükerrer suç ile bulunmaktadır (Dinç, 2013). Tunceroğlu (2015)' nun hükümlü çocuklar ile yapmış olduğu araştırmada suçla sürüklenen çocukların % 8' inin açlık, % 58' inin ise yoksulluk sınırının altında yaşadığı, mükerrer suç davranışı sergileyen çocuklarda ise sosyoekonomik seviyenin daha düşük olduğu ve % 68' inin yoksulluk sınırının altında bir yaşam sürdüğü bulgularına ulaşılmıştır. Şengül Afşin (2017)' in suçla sürüklenen çocuklarla yapmış olduğu araştırma sonuçları da benzer nitelikler göstermektedir. Araştırma sonuçlarına göre çocukların büyük bir çoğunluğunun alt sosyoekonomik seviyede bulunduğu belirlenerek 1500 TL altında aile geliri bulunan çocukların oranının % 81,48 olarak bulunmuştur. Sonuçlar açlık ve yoksulluk sınırlarına ilişkin resmi veriler ile karşılaştırıldığında [(1504 TL açlık sınırı, 4901 TL yoksulluk sınırı (Türkiye İstatistik Kurumu, 2017)] çocukların büyük bir bölümü açlık sınırında yaşamaktadır.

Ebeveynlerin eğitim durumu düştükçe çocuğun eğitiminde ve gelişiminde yetersizlikler yaşanmakta, çocuğun gelişimi ebeveynler tarafından yeterli düzeyde desteklenememekte, hatta çocuk eğitiminde pedagojik olmayan davranışlar sergilenmektedir. Bu durum çocuğun gelişimini olumsuz etkileyerek çocukta davranış sorunları gelişmesine neden olmaktadır. Bunun sonucunda da aile ortamında yeterli düzeyde desteklenemeyen çocuğun suç unsurları ile karşı karşıya kalma ve suçla sürüklenme riski de artmaktadır. Özellikle toplumsal kültüre bağlı olarak çocukların bakımında ve gözetiminde daha fazla sorumluluk alan annelerin eğitim durumunun düşük olması ergenlerin suçla sürüklenme riskini arttırmaktadır. Ereş (2009) çocukların ve ailelerinin karşılaştıkları problemlerle baş etme becerilerinin kazanabilmesi için özellikle ebeveynlerin eğitiminin önemli olduğunu, çocuğun sağlıklı gelişimi için ebeveynlerin tutarlı ve sağlıklı tutum sergileyebilmesi için de eğitim etkili olduğunu ifade etmektedir.

Ebeveynlerin eğitim düzeylerine ilişkin araştırma bulgularına bakıldığında ebeveynlerin eğitim düzeylerinin düşük olduğu, özellikle anne eğitim düzeyinin babanınkinden daha düşük olduğu sonuçlarına varıldığı görülmüştür. 2010 yılında Diyarbakır Çocuk Şube'ye suç nedeniyle sevki yapılan 100 çocuk ile yapılan araştırmada çocukların % 94'ünün annesinin, %81'inin babasının eğitim seviyesi ilkököl ve altı olarak bulunmuş olup, annelerin eğitim seviyesi babalarınkinden daha düşük olduğu belirlenmiştir (Kara ve arkadaşları, 2011). Hükümlü çocuklarla yapılan bir araştırmada çocukların babalarının ilkököl ve daha altında bir eğitim düzeyine sahip olanların oranı yaklaşık % 70 olarak belirlenirken annelerin eğitim düzeylerinin babalarınkinden daha düşük olduğu, annelerin ilkököl ve altındaki bir eğitim düzeyinde bulunma oranı % 90 olarak saptanmıştır (Şahinli, 2012). Tutukluluk veya hüküm nedeniyle ceza infaz kurumlarında bulunan 173 çocuk ile yapılan bir diğer araştırmada ebeveynlerin eğitim düzeyine ilişkin en yüksek oran ortalama % 38,4 ile ilkököl olarak belirlenmiştir. Ayrıca araştırmada eğitim durumu lise (% 6,1) ve üniversite (% 1,7) olanların toplamı yalnızca okuryazar olmayanların (%25,1) oranının üçte biri kadar bulunmuştur (Dinç, 2013). Son yıllarda yapılan araştırma sonuçları da ebeveyn eğitim düzeyi ile suç davranışı arasındaki ilişkiyi desteklemektedir. Şengün Afşin (2017)' in suçla sürüklenen 102 çocukla yaptığı çalışmada babalarının büyük bir çoğunluğunun (% 71,57) ilkököl seviyesinin altında bir eğitim düzeyinde bulunurken, annelerin eğitim seviyesinin babalardan daha düşük olduğu sonucuna varılarak annelerin % 84, 31'inin ilkököl seviyesinin altında bir eğitim seviyesinde olduğu saptanmıştır.

Ailede suç olgusu bulunması ve ailenin çocuğa yönelik ihmal ve istismarı

Ebeveynlerin çocukları disipline yöntemi olarak pedagojik olmayan ve çocuğun gelişimini olumsuz etkileyebilecek her türlü tutum ve davranış çocuk ihmal ve istismarıdır. Çocuk hayatında öğrendiği birçok şeyi ailesini gözlemleyerek ve model alarak öğrenmektedir. Sosyal öğrenme

yollarından biri olan taklit etme ile davranış ve tutum geliştiren çocuğun ailesinde suça ilişkin olguların varlığı bu nedenle önemli bir etkidir (Temel ve Bayraktar, 2009). Aile bireylerinin özellikle ebeveynlerin sergilemiş olduğu suç davranışları ile çocuklarının sosyal, bilişsel ve ahlak gelişimini olumsuz etkilemesi de bir tür çocuk ihmal ve istismarıdır. Çünkü suç kavramını ailesinin yüklemeleri ile öğrenen çocuk ileri ki süreçte suç davranışı sergileyebilmektedir. Suça sürüklenen çocuklar ile yapılan araştırmalar incelendiğinde araştırma kapsamlarında çocuk istismarı üzerine araştırmaların az olduğu görülmekle birlikte fiziksel istismar dışında diğer istismar türleri olan duygusal, cinsel, ekonomik istismara yönelik araştırma bulgularının bulunmadığı; genellikle araştırmaların ailedeki diğer bireylerde suç davranışının bulunup bulunmadığına yönelik olarak yapıldığı görülmektedir. Yavuzer (1981)' in 214 hükümlü çocuk ile yapmış olduğu araştırmada ebeveynlerin çocukların % 86,9' ununu fiziksel şiddet ile cezalandırdıkları, ebeveynlerden özellikle babanın (% 66.4) fiziksel cezalandırmada bulunduğu saptanmıştır. Şahinli (2012)' nin ceza infaz kurumunda bulunan suça sürüklenen çocuklar ile yapmış olduğu araştırma sonuçları da ailede suç davranışının önemine dikkat çekmektedir. Araştırma sonuçlarına göre çocukların yarısından fazlasında (% 51,4) en az bir aile üyesi daha önceden suça karışmıştır. Tunceroğlu (2015) da yapmış olduğu araştırmada ailede suç unsurunun mükerrer suç davranışına etkide bulunduğu vurgulanmaktadır. Buna göre mükerrer suç davranışı sergileyen çocukların %82' sinin birinci dereceden aile fertleri yani anne, baba ve kardeşlerinin bir suç isnadı ile adli birimlerde kaydının bulunduğu, ayrıca çocukların büyük bir çoğunluğunun (% 61) aile içi fiziksel şiddete maruz kaldığı bulunmuştur.

Aile içi ilişkiler

Uluğtekin (1991)' e göre çocukların toplumsallaşma sürecinin temeli olan ebeveynlerin tutum ve davranışları çocukların sağlıklı ya da sağlıksız toplumsallaşmasına neden olmaktadır. Sağlıksız toplumsallaşma sürecinde olan çocuğun ileriki yaşantılarda da suç olgusu ile karşı karşıya kalması söz konusu olabilmektedir.

Çocukların suça sürüklenmesinde etkili olan aileye ilişkin niteliksel faktörler ailenin yapısal (aile yapısı, sosyoekonomik durumu vs) özelliklerinden daha önemlidir. Çocuğun kontrolü ve çocuk ebeveyn ilişkisi ailenin niteliksel faktörleridir. Düşük ya da aşırı kontrol ve disiplin çocukların suça sürüklenmesinde yüksek risk oluşturmaktadır. Çocuk ebeveyn ilişkisinde de olumsuz duyguların bulunması suç davranışı ile yakından ilişkilidir. Çocuğun ebeveynlerine karşı saygı, kabul edici ve güvene dayalı duygular geliştirmesi, aynı şekilde ebeveynlerin çocuğa karşı aynı duygulara sahip olması sağlıklı aile içi ilişkilerin bulunduğunu göstermektedir (Junger, 2009).

Ebeveynliğin en önemli prensibi çocuğun bakımından sorumlu yetişkinlerin ilgili ve sevecen olması ile çocukların başarılı ve fonksiyonel yetişkinler olmasının sağlanmasıdır (Dangi ve Witt, 2016). Bu nedenle çocuğun içinde yetiştiği aileye ilişkin özellikler çocuğun sağlıklı gelişiminde büyük bir öneme sahip olmaktadır. Aile bireylerinden özellikle bakım veren kişilerden ilgi, sevgi, sıcaklık, şefkat, destek, bakım, korunma gibi ihtiyaçları karşılanan çocuklar daha sağlıklı gelişim gösterirken, bu temel ihtiyaçları karşılanmayan ya da yeterli düzeyde karşılanmayan çocuklar sağlıksız gelişim gösterebilmektedir. Akyüz (2000) olumsuz aile içi ilişkilerin, aile bireylerinin birbirlerine karşı gösterdikleri olumsuz tutum ve davranışların çocukların hem olumsuz gelişim göstermesinde hem de suça sürüklenmesinde önemli etkenler olduğunu belirtmektedir. Temel ve Aksoy (2005) da aile içinde çatışma ve kavgaların yaşanmasının, çocukların aile bireylerinden özellikle ebeveynlerinden sevgi görmemesinin, ebeveynleri tarafından reddedilmesinin suça sürüklenme risklerini arttıracakını belirtmektedir.

Schaefer (1959)'a göre ebeveyn davranışının iki temel değişken vardır. Bunlardan birincisi kabul-ret boyutu yani sevgi değişkeni diğeri ise içe denetim ve özerklik boyutu yani kontrol değişkenidir. Birinci boyut sıcak (kabul edici ya da onaylayıcı) ya da düşmanca (reddedici ya da onaylamayıcı) olabilen ana baba davranışları üzerinde odaklaşır (Gander ve Gardiner, 1998; Duyan, 2011). Rohner (2004)'a göre çocukları ebeveynleri tarafından kabul veya red edilmeleri kadar etkileyen başka hiç bir yaşantı bulunmamaktadır. Ebeveynler tarafından kabul ve reddedilme çocukların duygusal, davranışsal, sosyal ve bilişsel gelişimini ayrıca yetişkinlikte psikolojik uyumu

etkilemektedir. Rohner, Khalaque ve Cournayer (2012)'e göre ebeveyn kabulünü sıcaklık, sevgi, bakım, rahatlık, ilgi, destek ve temel sevginin oluşturduğunu; ebeveyn reddini ise ebeveyn kabulünde yer alan olumlu duyguların, davranışların ve tutumların olmaması ile fiziksel ve psikolojik açıdan zararlı davranışların oluşturduğunu belirtmektedir.

Çocuk suçluluğu üzerine yapılan araştırmalar suça sürüklenen çocukların aile içi ilişkilerinde sağlıklı yapıların bulunduğunu göstermektedir. Baykara Acar (2004) 'ın 30 hükümlü çocuk ile görüşme tekniği ile yaptığı çalışmada çocukların ailelerine karşı olumlu bir iletişimin bulunmadığı, çocukların yarısının ebeveynlerini ilgi konusunda yetersiz algıladığı, aile içinde duygu ve düşüncelerini paylaşacağı bir bireyin bulunmadığı görülmüştür. Kara , Demircan ve arkadaşları (2011) 2010 yılında Diyarbakır İli'nde çocuk şube tarafından işlemleri devam eden 100 suça sürüklenen çocuğun kayıtlarını incelemiş ve çocukların büyük bir çoğunluğunun (% 79) problemlerini ailelerinden herhangi bir bireyle paylaşmadığı, paylaşanların da anneleri (% 15) ile paylaşımının bulunduğu belirlenmiştir. Şahinli (2012)' nin araştırma sonuçlarında hükümlü çocukların % 39, 4' ünün her iki ebeveyn ile de duygu ve düşüncelerini paylaşmadığı sonucunun yanı sıra anne ile paylaşımın daha fazla olduğu, ancak baba ile paylaşımın büyük ölçüde olmadığı bulunmuştur. Tunceroğlu (2015) yapmış olduğu çalışmada aile içi ilişkilerin mükerrer suç davranışına etkisinin önemine dikkat çekmiştir. Bu çalışmaya göre hükümlü çocukların büyük çoğunluğunun (% 76) aile ilişkilerini kötü veya çok kötü olarak algıladıkları belirlenmiştir.

İkinci boyut olan denetim-özerklik boyutu ise ebeveynlerin davranış kurallarını yürütmede ne kadar kısıtlayıcı ya da izin verici oldukları üzerine odanlanmaktadır (Gander ve Gardiner, 1998; Duyan, 2011). İzin verici olan ebeveynler çocuğun davranışlarını kısıtlamadığı için çocuğa özgürlük tanır, zorlayıcı değildir. Ancak kısıtlayıcı kontrol sağlayan ebeveynler çocuğa karşı katıdır ve sürekli kontrol ederek çocuğun davranışlarına müdahale eder, kendi isteklerini yapması için çocuğa baskı yapar (Duyan, 2011). Kaner (2001)' in 15-18 yaş arasındaki 843 lise öğrencisi ile yapmış olduğu araştırmada ebeveynlerin doğrudan kontrol davranışlarının azalmasıyla ergenlerin suç davranışlarının arttığı, ebeveyn kontrolünün suçu yordamada önemli olduğu sonucuna varılarak ergenlerin ebeveynlerin çocuklarının okul dışındaki zamanları kimlerle, nasıl, nerede geçirdikleri konularında kontrolsüzlüklerinin ya da kontrolün az olmasının ergenlerin suç risklerine açık hale getirdiği değerlendirilmiştir. Bu araştırmada bir diğer bulgu ise kız çocuklarında daha çok annesiyle, erkek çocukların daha çok babasıyla dolaylı kontrolü (sevgiye, güvene, yakınlığa, beraberliğe dayalı ilişki) suç davranışını önlemede etkili bulunmuştur. Sonuç olarak her iki ebeveyn kontrolü suç davranışını önleyen etkenler olarak belirlenmiştir.

Balkaya ve Ceyhan (2007)'in lise eğitimine devam eden 1454 ergen ile yapmış olduğu araştırmada demokratik ebeveyn tutumuna sahip olan ergenlerin suça sürüklenme risklerinin otoriter ve ilgisiz ebeveyn tutumuna sahip ergenlerden daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca kendini ailesinde mutlu hisseden gençlerin suç davranışı düzeylerinin daha düşük olduğu anlaşılmıştır.

Ebeveyn stilleri ve aile memnuniyeti ile suç davranışı arasındaki ilişkiyi inceleyen bir diğer araştırma Cenkseven Önder ve Yılmaz (2012) tarafından yapılmış olup kontrol/ denetim boyutundaki artışın suç davranışı göstermede düşüşe neden olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca aile içi ilişkilere ilişkin ergenlerin aile doyumu incelenmiş olup aileden alınan doyumun ergen için suç davranışını engellemede rol aldığı saptanmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Çocuk suçluluğunu açıklanmasında aile odaklı çalışmaların yapılması son yıllarda ele alınmaya başlanan bir konu olmuştur. Hiç bir çocuk suçlu doğmaz bakış açısıyla gelişen sosyolojik kuramlar etrafında çocukların suça sürüklenmesinde, yetişkinlerin suç davranışını anlamada aile ortamı ve aile özellikleri incelenmeye başlanmıştır. Bireyin ilk sosyalizasyon sürecinin ailede başladığı ve yaşam boyu devam ettiği düşünüldüğünde ailenin önemi göz ardı edilemez. Bu nedenle çalışmamızda Türkiye'de çocukların suça sürüklenme nedenlerini aile odaklı ele alan araştırmalar incelenmiş ve suça sürüklenen çocukların aile özellikleri değerlendirilmiştir.

Araştırmalar suça sürüklenen çocukların aile özelliklerini ve bu ailesel özelliklerin suç davranışındaki etkisini farklı şekillerde ele alıp sınıflandırmıştır. Yapılan araştırmalarda ailenin yapısal ve niteliksel özelliklerine odaklanıldığı görülmüştür. Ailenin yapısal özellikleri olarak ailenin sosyoekonomik ve kültürel düzeyi, ailenin birliktelik ve dağınık olması, aile büyüklüğü, ailede çocuk sayısı, ailede suçlu birey bulunması, ailenin parçalanması, ihmal ve istismar gibi unsurlar ön plana çıkmaktadır. Ailenin niteliksel özellikleri olarak da ebeveyn stilleri, kontrolü, aile içi iletişim, ebeveyn kabulü- reddi, ebeveyne bağlanma gibi değişkenler ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle çalışmamızda aile özellikleri ailenin büyüklüğü, parçalanması, sosyoekonomik ve kültürel seviyesi, ailede suç olgusu ve çocuğun ihmal- istismarı, aile içi ilişkiler açısından ele alınıp incelenmiştir.

Aile yapısı ve çocukların suç davranışını inceleyen araştırmaların üzerinde durduğu konulardan biri olan kalabalık aile yapısı genellikle çok çocukluluk olarak ele alınmıştır. Literatürde çok çocukluluğun suç davranışına doğrudan etkisi bulunduğu yönelik açıklamalar bulunmazken daha çok dolaylı etki ile çok çocuklu yapının ailenin diğer özelliklerini olumsuz etkilediği ve sonuç olarak da çocukların suça sürüklenme riskini arttırabileceği belirtilmektedir. Çok çocuklu olmak ailenin sosyoekonomik açıdan daha çok zorlanmasına, ailede çocuklarla geçirilen kaliteli zamanın azalmasına, ebeveynlerin çocukların her birine yeterli düzeyde zaman ayıramamasına, yeterli denetim ve kontrolün sağlanamamasına neden olabilmektedir. İhtiyaçları yeterli düzeyde karşılanamayan çocuklarda ileriki dönemlerde davranış sorunları gelişebilmekte ve suç riskleri ile daha fazla karşı karşıya kalmaktadır. Yapılan araştırma sonuçları da suça sürüklenen çocukların genellikle dört ve daha fazla çocuklu ailelerden geldiğini göstermektedir. Bu durum çok çocuklu olmanın suça sürüklenme riskini arttırdığı düşündürmektedir.

Aile bütünlüğünün bozulmasının suç davranışına etkisi günümüzde tartışılan bir konudur. Literatürde ölüm, boşanma, ayrılık ya da terk gibi nedenlerle aile bütünlüğü bozulmaktadır. Hatta kimi kaynaklarda ailenin parçalanması olarak tanımlanmaktadır. Yapılan bazı araştırmalar suç ile aile bütünlüğünün bozulması ilişkisini desteklerken bazı araştırmalar suça sürüklenen çocukların çoğunun ailesinin birliktelik durumunun devam ettiğini göstermektedir. Bu durum aile bütünlüğünün bozulmasının suç davranışına doğrudan etkisi yerine dolaylı etkisinin bulunabileceğini göstermektedir. Ailenin birlikteliğinden ziyade aile bütünlüğünün bozulmasından sonraki süreçte aileden alınan doyumun, aile içi ilişkilerin, çocuğun ihtiyaçlarının aile ortamında karşılanıp karşılanmama durumunun daha önemli olduğunu düşündürmektedir.

Ailenin sosyoekonomik düzeyi ile çocukların suça sürüklenme ilişkisini inceleyen araştırmalar suça sürüklenen çocukların genellikle alt sosyoekonomik seviyeden, hatta çoğunun açlık sınırındaki ailelerden geldiğini göstermektedir. Çocuk suçluluğu ile ilgili yapılan ilk araştırma sonuçlarının günümüzde yapılan araştırma sonuçları ile paralellik gösterdiği, bu sonuçlar zaman içinde sosyoekonomik düzey ile suç ilişkisinde önemli bir farklılaşmanın olmadığını göstermektedir.

Ebeveynlerin eğitim durumu düştükçe çocuğun eğitiminde ve gelişiminde daha fazla yetersizlik yaşanmaktadır. Ebeveynleri tarafından yeterli düzeyde desteklenemeyen çocukların suça sürüklenme riski de artmaktadır. Araştırma sonuçları incelendiğinde suça sürüklenen çocukların ebeveynlerinin eğitim durumunun ilkökul ve altında bir eğitim seviyesinde olduğu görülmektedir. Ortaya çıkan bir diğer önemli sonuç da toplumsal kültüre bağlı olarak çocukların eğitiminde ve gelişiminde daha fazla sorumluluk alan annelerin eğitim seviyesinin babalarinkinden daha düşük olduğudur.

Aile yapısı ve çocukların suç davranışını inceleyen araştırmaların üzerinde durduğu önemli konulardan bir diğeri de ailede suç davranışı sergileyen başka bir bireyin bulunma durumudur. Çocuk öğrendiği bir çok şeyi sosyal öğrenme metodu ile öğrenir. Bu nedenle aile içinde suç davranışının varlığı ileri ki süreçte çocuğun suça sürüklenme riskini arttırmaktadır. Yapılan araştırma sonuçları da bu durumu desteklemektedir. Araştırma sonuçlarına göre suça sürüklenen çocukların yarısından fazlasının ailesinde de suç davranışı sergileyen bireyin bulunduğu belirlenmiştir. Ayrıca ailede suçlu bireyin varlığının mükerrer suç davranışına da etkisi bulunmaktadır.

Suçta sürüklenen çocuklarla yapılan araştırmalar incelendiğinde ihmal ve istismar ile suç ilişkisini inceleyen araştırmaların yeterli düzeyde yapılmadığı görülmekle birlikte fiziksel istismar

dışında diğer istismar türlerine ilişkin araştırmalarında yapılmadığı **görülmektedir**. Yapılmış olan araştırma sonuçlarına bakıldığında ise suça sürüklenen çocukların yarısından fazlasının fiziksel istismara uğradığı görülmüştür. Yapılan araştırma sonuçları dikkate alındığında suça sürüklenen çocukların büyük çoğunluğunun aile bütünlüğünün devam ettiği anlaşılmaktadır. Bu durum aile bütünlüğünden ziyade aile içi ilişkilerin suça sürüklenmede daha önemli olduğu sonucunu doğurmaktadır. Bu nedenle aile içi ilişkiler suçu engellemede en önemli unsurlardan biridir. Ailenin niteliksel özellikleri olarak ele alınan aile içi ilişkiler çocuk- ebeveyn ilişkisini odak almaktadır. Çocuğun sağlıklı bir birey olarak yetişmesi için gerekli tüm ihtiyaçlarının (sevgi, ilgi, güven, saygı, destek, şefkat, korunma, bakım, denetim vb) aile içinde karşılanması ile suça sürüklenme riski azalmaktadır. Literatürde ebeveyn kontrolü- denetimi, ebeveyn kabul- reddi, ebeveyne bağlanma, ebeveyn tutumu, ebeveynlik stilleri, aile işlevleri, sağlıklı- sağlıklı iletişim gibi farklı değişkenlerle ele alınan ailenin niteliksel özelliklerinin yurt içinde çok az sayıda araştırıldığı ayrıca yapılmış olan çalışmaların suça sürüklenen çocukların aile içi ilişki düzeyine ilişkin algısı, ebeveyn kontrolü, ebeveyn tutumu konulu olduğu görülmüştür. Yapılan araştırma sonuçlarına bakıldığında suça sürüklenen çocukların çoğunun aile içi ilişkilerini yetersiz ve kötü olarak algıladığı anlaşılmaktadır. Bu durum suça sürüklenen çocukların ihtiyaç duyduğu aile iletişiminin yeterli düzeyde karşılanmadığını ve bu konunun daha fazla araştırılması gerekliliğini düşündürmektedir. Ebeveyn kontrolü ve tutumu üzerine yapılan araştırma sonuçları ebeveynlerin dolaylı ve doğrudan kontrollerinin olmasının ayrıca demokratik ebeveyn tutumunun suç davranışını önlemede etkili olduğunu göstermektedir.

Türkiye'de çocukların/ergenlerin suç davranışını odak olan çalışmaların genellikle suç nedeniyle adli birimlerde olan çocuklarla yapıldığı görülmüştür. Daha önceden suç davranışı sergilemiş olan bu çocuklar sadece çocuk suçluluğu buz dağının görünen kısmını oluşturmaktadır. Bu nedenle çocukların suç davranışını açıklamak için sadece adli birimlerde bulunan çocukların değil çocukluk döneminde bulunan bireyler ile araştırmalar yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca çalışmalarda suça sürüklenen çocukların aile özelliklerinin daha çok betimsel istatistik verilerine dayandırıldığı, ilişkisel veya nedensel analizlerin yapılmadığı görülmüştür. Bu nedenle çocuk suçluluğu ile ilgili yapılacak araştırmalarda suçun nedenleri veya suçla ilişkili değişkenlerin araştırılmasına ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

Sonuç olarak çocukların suça sürüklenmesinde aile odaklı bir çok değişken bir araya gelerek etkili olmaktadır. Ailenin hem yapısal hem de niteliksel özelliklerinden oluşan bu değişkenler ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde ailelerin yapısal özelliklerine ilişkin bir çok araştırma yapılmasına karşın ailenin niteliksel özelliklerine ilişkin yeterli düzeyde araştırma yapılmadığı ve suç ilişkisinin aydınlatılmadığı görülmüştür. Hoeve ve arkadaşlarının ebeveynlik ve suç konulu olarak 1950 ve 2007 yılları arasında Amerika ve Avrupa'da yayınlanmış ve yayınlanmamış 161 çalışmanın meta analizini yapmıştır. Suç davranışının varyansının % 11' ini ebeveynlikle ilgili değişkenler oluşturduğu belirlenmesine rağmen analiz edilen çalışmalarda ebeveyne duyulan sıcaklık, ebeveyn desteği, ebeveyn stilleri gibi çalışmaların çok az olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu Türkiye'de olduğu gibi benzer bir durumun da yurt dışında yaşandığını göstermektedir. Çocukların suç davranışını etkileyen etkenlerin daha iyi değerlendirilerek gerekli önleyici hizmetlerin yapılandırılabilmesi için suç davranışını etkileyen ailenin niteliksel özelliklerine ilişkin daha fazla bilimsel araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Kaynaklar

- Aktaş AM. (2011). Çocuk koruma kanunu; çocuk ve suç. İçinde: Hançerli S, Sevinç B, Gürer C, Öner MC (editörler). *Suçta Sürüklenen ve Mağdur Çocuklar*. Ankara, Sabev Yayınları, 191-197.
- Akyüz E. (2000). *Ulusal ve uluslararası hukukta çocuğun haklarının ve güvenliğinin korunması*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Balkaya, A., Ceyhan, E. (2007). Lise öğrencilerinin suç davranışı düzeylerinin bazı kişisel ve ailesel nitelikler bakımından incelenmesi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 3(11), 13-27.
- Baykara Acar Y. (2004). Cinsel suçtan hükümlü çocukların yaşam öyküsü çalışması ve grupla

- sosyal hizmet uygulaması, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Doktora tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Baykara Acar Y. (2009). Türkiye'de kanunla ihtilaf halindeki çocuklar: Multi-disipliner yaklaşımın önemi. İçinde: Uludağlı Ş., Doğutaş U., Dolu O., Büker H. (editörler). *Kanunla ihtilaf halindeki çocuklar: sorunların çözümünde çok disiplinli işbirliği ve iyi uygulama örnekleri*. Ankara: TBMM Basımevi, 293-314.
- Cenkseven Ö. F., Yılmaz, Y. (2011). Ortaöğretim Öğrencilerinde Görülen Kuraldışı Davranışları Yordamada Yaşam Doyumu ve Anne-Baba Stillerinin Rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(3), 1737-1748.
- Çoban, S. (2012). Sosyal çevrenin etkilerinin çocukların suç ve problemlili davranışları ile ilişkileri, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Yüksek lisans tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi (2001). Resmi Gazete, sayı: 22184, 17.01.1995. Erişim: <http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/375-384.pdf>. Erişim Tarihi: 23.12.2014.
- Çocuk Hakları Sözleşmesi (1995). Resmi Gazete, sayı: 22138, 11.12.1994. Erişim: <http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/137-160.pdf>. Erişim Tarihi: 23.12.2014.
- Çocuk Koruma Kanunu (2005). Resmi Gazete, sayı: 25876, 15.07.2005. Erişim: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf>. Erişim Tarihi: 23.12.2014.
- Dangi T., & Witt P. A. (2016). Parenting styles and positive youth development. *Youth Development Initiative*, (41)1, View Article: DOI: <http://dx.doi.org/10.13140/RG.2.2.1880230400>
- Dinç, A. (2013). Çocuk suçluluğunda ailenin rolü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans tezi, Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi.
- Duyan V. (2011). Çocuk suçluluğunun önlenmesinde ailenin ve okulun önemi. İçinde: Hançerli S., Sevinç B., Gürer C., Öner MC. (editörler). *Suçla Sürüklenen ve Mağdur Çocuklar*. İstanbul: Sabev Yayını, 169-176.
- Elibol, Ş. (1998). 11-15 yaş grubundaki mala karşı suç işlemiş çocukların sosyo-demografik özellikleri, Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi
- Erdoğan F. (2010). Kanunla ihtilafa düşmüş çocuklar ve çocuk suçluluğuna etki eden sosyoekonomik faktörler, Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi
- Ereş, F. (2009). Toplumsal bir sorun: suçlu çocuklar ve ailenin önemi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 5(17), 88- 96.
- Güral B. (2009). Türkiye'de çocuk suçluluğu ve nedenleri: Erzurum örneği, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Suç Araştırmaları Anabilim Dalı, Yüksek Lisans tezi, Ankara: T.C. Polis Akademisi.
- Gander MJ., Gardiner, HW. (1998). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*, 3rd. ed., Dönmez A., Nermin Ç., Bekir O., (Çeviri editörleri). Ankara: İmge Kitabevi.
- Hablemitoğlu Ş. (2011). Aile içi şiddeti önlemek, çocuk suçluluğunu ve mağduriyeti azaltır mı?. İçinde: Hançerli S., Sevinç B., Gürer C., Öner MC. (editörler). *Suçla Sürüklenen ve Mağdur Çocuklar*. İstanbul: Sabev Yayını, 93-102.
- Hoeve M., Blokland A., Dubas J. S., Loeber R., Gerris J. R. M., P. H. van der Laan. (2008). Trajectories of delinquency and parenting styles. *J Abnorm Child Psychol*, (36)/ 223-235, View Article: DOI: <http://dx.doi.org/10.1007/s10802-007-9172-x>
- İçli, T. (2007). *Kriminoloji*, 7. Baskı. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Junger J. (2009). Young people at risk: causal aspects and prevention. İçinde: Uludağlı Ş., Doğutaş U., Dolu O., Büker H. (editörler). *Kanunla ihtilaf halindeki çocuklar: sorunların*

- çözümünde çok disiplinli işbirliği ve iyi uygulama örnekleri.* Ankara: TBMM Basımevi, 109-138.
- Kara İ., Demircan E., Hançerli S., Sevinç B., Cüneyt G., Kaya A., Öner M. C. (2011). Suça sürüklenen çocuklar için yeni yaklaşımlar: Diyarbakır örneği. İçinde: Hançerli S., Sevinç B., Gürer C., Öner MC. (editörler). *Suçta Sürüklenen ve Mağdur Çocuklar*. İstanbul: Sabev Yayını, 353-365.
- Kaner, S. (2001). Anababa denetimleriyle ergenlerin suç kabul edilen davranışları arasındaki İlişkinin İncelenmesi, 1.Ulusal Çocuk ve Suç: Nedenler ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu, Ankara, *Kongre Bildiri Kitabı Bildiri Kitabı*: 229-254.
- Okorodudu G. N. (2010). Influence of parenting styles on adaloescent delinquency in delta central senatorial district. *Edo journal of counselling*, 3(1), 58-86, View Article: DOI: <http://dx.doi.org/10.4314/ejc.v3i1.52682>
- Polat, O. (2002). *Çocuk İstismarı Nedir?*. İstanbul: Analiz Yayınları.
- Rohner, R. P. (2004). The parental acceptance-rejection syndrome: universal correlates of perceived rejection. *American Psychologist*, 59 (8), 830-840.
- Rohner R. P., Khaleque, A., Cournoyer, D. E. (2012). *Introduction to Parental Acceptance-Rejection Theory, Methods Evidence and Implications*. Erişim: www.cspar.uconn.edu, Erişim tarihi: 03.01.2016.
- Saruç S., Kayma Güneş D. (2014). Suça sürüklenen çocuklar hakkında sosyal İnceleme raporlarının mahkeme kararlarına etkisi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 25(1), 109-132.
- Santrock J. W. (2011). *Yaşam Boyu Gelişim*, Galip Y. (çeviri editörü). 13. Baskı, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Semerci, B. (2011). Suça Sürüklenen Çocuk ve Gençlere Psikiyatrik Yaklaşım.İçinde: Hançerli S., Sevinç B., Gürer C., Öner MC. (editörler). *Suçta Sürüklenen ve Mağdur Çocuklar*. İstanbul: Sabev Yayını, 80-85.
- Shoemaker D. J. (2005). *Theories of delinquency*. New York: Oxford University Press.
- Şahinli K. (2012). Çocuk suçluluğuna sebep olan ailesel faktörler: Ankara Kapalı Çocuk ve Gençlik Ceza İnfaz Kurumu'nda bulunan tutuklu ve hükümlü çocuklar üzerine bir çalışma, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Suç Araştırmaları Anabilim Dalı, Yüksek Lisans tezi, Ankara: T.C. Polis Akademisi.
- Şengün Afşin R. (2017). Suça sürüklenen çocuklar ile suça sürüklenmeyen çocukların algıladıkları anne baba tutumları, bağlanma stilleri ve benlik algılarının incelenmesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Temel, F. ve Aksoy, A. (2005). *Ergen ve Gelişimi: Yetişkinliğe İlk Adım*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Temel, Z. F., Bayraktar, V. (2009). Çocukları suça iten ailesel nedenler. İçinde: Uludağlı Ş., Doğutaş U., Dolu O., Büker H. (editörler). *Kanunla ibtilaf halindeki çocuklar: sorunların çözümünde çok disiplinli işbirliği ve iyi uygulama örnekleri*. Ankara: TBMM Basımevi, 214-236.
- Turan, İ. (2012). Suçu sürüklenen çocuklar: Kocaeli örneği, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi.
- Tunceroğlu Z. (2015). Suça sürüklenen çocuklarda mükerrerliğin irdelenmesi, Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Doktora tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2016). Adalet İstatistikleri. [<http://www.tuik.gov.tr/>] Erişim Tarihi: 15.10.2017.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2015). Gelir, yaşam, tüketim ve yoksulluk istatistikleri. [<http://www.tuik.gov.tr/>] Erişim Tarihi : 15.10.2017.
- Uluğtekin, S. (1991). *Hükümlü Çocuklar ve Yeniden Toplumsallaşma*. Ankara: Bizim Büro Yayınları.
- Yaman Ö. M., Acar B. (2016). *Disiplinlerarası Suç ve Suçluluk Çalışmaları (1923-2015): Sosyal Hizmet Perspektifinde Bibliyografik Bir Değerlendirme*. İstanbul: Bir Yayıncılık.

- Yavuzer, H. (1981). *Psikososyal Açıdan Çocuk Suçluluğu*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Yelken R. (2011). Çocuk suçluluğunun önlenmesinde merkezi kurum aile: çocuklara dair uluslararası sözleşmelerin analizi. İçinde: Hançerli S., Sevinç B., Gürer C., Öner MC. (editörler). *Suçla Sürüklenen ve Mağdur Çocuklar*. İstanbul: Sabev Yayını, 32-41.

Extended English Abstract

As it is in the whole world, juvenile delinquency, which manifests itself as an important problem to be prevented in our country, has been the subject of many researches on the causes of criminal behavior and variables related to criminal behavior, as well as being in the center of different disciplines. In order to understand criminal behavior, which is a very complex concept, both the individual and the living conditions of the individual must be determined. For this reason, the family, the first social unit of the individual, is an important variable in crime-related scientific research. Especially in order to understand juvenile delinquency, it is necessary to evaluate the families which are an important factor in the development of the child. For this reason, in this study, the importance of the family in juvenile delinquency was assessed and the focus of the researches that investigated the behavior of juvenile delinquency in Turkey with a family-focused perspective. Researches have focused on structural and qualitative characteristics of the family. The structural features of the family include the socioeconomic and cultural level of the family, crowded family, deterioration of integrity, the number of children in the family, the presence of the criminal individual in the family, the fragmentation of the family, neglect and abuse.

When we look at the scientific researches on children driven into crime in Turkey, it is seen that children come from crowded families, their families' socioeconomic and cultural level is low, there is a crime in the family and they are exposed to physical abuse within the family. Researches show that the vast majority of juvenile driven into crime in Turkey come from four or more families with children. This suggests that children in child-bearing families may be more likely to face crime risks. Researches explaining the crime relationship with the socioeconomic and cultural level, another familial factor, show that children in the lower socioeconomic and cultural level have a higher crime risks. Researches show that the vast majority of children driven into crime are living under the hunger and poverty line in Turkey. When they were thought to be living in social environments parallel to socioeconomic levels of children, children are more likely to face crime risks. There are many sociological theories explaining the socioeconomic conditions of the life branch and the crime relation. Another important variable of familial factors is the crime behavior in the family. When we look at the researches, the presence of criminal behavior in the family is effective in the juvenile delinquency as well as in the behavior of double criminal behavior. It is known that the crime behavior in the family as well as the neglect and abuse cases of the children in the family are related to the crime. Looking at the surveys conducted in this area in Turkey, more than half of the children are exposed to physical violence within the family. but neglect and abuse have been taken more in terms of physical abuse, but adequate research has not been done on other types of exploitation.

Despite the fact that descriptive statistics are used in these studies, these findings suggest that there is a relationship between criminal behavior in children and such structural features of the family. There are different explanations for the deterioration of family integrity in the data on family structural features. While some researches support the inclusion of family integrity, some investigations do not support this finding. Researches in Turkey do not support family integrity and crime. Because, according to the results of the research, a large childhood of succulent children continues to live with their family. This suggests that factors such as interest, love, trust, warmth, and respect from the family are more important when living together with the family. Moreover, it

was found that there was not a sufficient research on the crime relation of domestic neglect and abuse, and the existing researches also examined only the crime relationship with physical abuse.

When we look at the researches that family relationships, which are qualitative characteristics of the family, and criminal behavior; very few studies have been conducted focusing on family relationships. In these surveys, variables such as perception, parental control, parental attitudes related to intrainduced family involvement were examined. According to the results of the researches, it is understood that most of the juvenile driven into crime perceived the family relationships as inadequate and bad. Research results on parental control and attitude show that parental indirect and direct control is effective in preventing crime behavior of democratic parental attitude.

As a result, many family-centered variables is important in juvenile delinquency. When examining the researches related to these variables consisting of both structural and qualitative characteristics, despite the fact that there are many researches on the structural characteristics of the families, it has been seen that there is not sufficient research on the qualitative characteristics of the family and that the criminal relation is not elucidated. More scientific research on the qualitative characteristics of the family affecting criminal behavior is needed in order to better evaluate the factors that affect children's crime behavior and to construct the necessary preventive services.